

SECTION: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF PSYCHOLOGICAL
ADVICE AND PSYCHOTHERAPYРОЗДІЛ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО
КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

DOI 10.26565/2410-1249-2024-22-01

UDC 159.98

КОНСУЛЬТАТИВНІ ПАРАДИГМИ ТА МЕТОДИ СУЧАСНОЇ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ

Бондаренко Александр

Київський національний лінгвістичний університет,
вул. Велика Васильківська, 73, 03680, УкраїнаE-mail: albond2012@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9458-1787>

Радецька Анастасія

Київський національний лінгвістичний університет,
вул. Велика Васильківська, 73, 03680, УкраїнаE-mail: radetska.psy@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0000-7897-9659>

Стаття містить виклад результатів дослідження новітніх тенденцій, що характерні для сучасних процесів забезпечення психологічної допомоги в Україні як у сенсі парадигм, так і щодо методів, яким віддають перевагу українські психологи. Цьому сприяло вивчення спеціалізованих груп на платформі Facebook, як от «Психологи України», «Психологи та психотерапевти», «Клінічні психологи та психотерапевти України», «Психологія. Україна/ Афіша подій», інших професійних спільнот, що об'єднують фахівців з психологічної допомоги, а також спеціалізованих популярних сайтів таких як: «Розмова» (<https://www.rozmova.me/>), «Hedery» (<https://app.hedery.com.ua/>), «Mysense» (<https://mysense.care/psychologists>), та «Pleso» (<https://pleso.me/>), на яких представлено понад 1000 пропозицій консультування в різноманітних підходах та методах. Дослідження виходить за рамки простого статистичного аналізу, пропонуючи глибше розуміння еволюції психологічної практики в складних соціально-політичних умовах сучасної України, розкриваючи складну картину професійної адаптації та трансформації психологічної допомоги. Дослідження розкриває унікальну картину професійної еволюції українських психологів. 25% свідомо змінюють професійну траєкторію, обираючи психологію як покликання. Переважання фахівців з досвідом від одного до п'яти років свідчить про активне молоде покоління психологів. Все ширше використання онлайн-формату (65%) – не просто технологічне нововведення, а екзистенційно важливий формат консультативної комунікації в умовах, коли необхідно забезпечити доступність психологічної допомоги. Воєнний стан та бойові дії на 40% збільшили обсяг кризової допомоги, 30% психологів долучилися до волонтерської діяльності. Разом з цим, з'явилися і нові виклики та бар'єри. Це висока вартість навчання та сертифікації, на що поскаржилися 65% респондентів. Високий рівень професійного стресу (50% опитуваних). Політика у галузі вищої освіти, яка на чільне місце ставить фінансування закладів вищої освіти за рахунок зuboжілого населення, а не професійні критерії та вимоги відбору до майбутніх фахівців такого різновиду допомагаючих професій як психологи-практики.

Ключові слова: консультативна парадигма, психологічна практика, метод, психологічна допомога, професійна свідомість психолога

Постановка проблеми

Дослідницькі стратегії у вивченні професійної рефлексії психолога-практика в сучасній Україні були започатковані ще в наприкінці ХХ століття (Бондаренко О.Ф., Кучеровська Н.О., Кочарян О.С., Шевченко Н.Ф. та ін). Бум так званої «практичної психології» тих років (під цим неоконкретним словосполученням соромливо приховувалася тодішня боязка психологічна практика) супроводжувався азартним запозиченням всіх доступних і навіть екзотичних підходів і напрямів консультативної психології та психотерапії, що клинули бурхливим потоком з гранично комерціалізованої та просякнутої антипсихіатричною ідеологією прикладної психології Заходу. Проте незаангажовані зарубіжні колеги також прагнули

поділитися своїм тверезим поглядом на те, що відбувалося в професійній свідомості колишніх радянських психологів. Так, Карл Роджерс зазначав двоїстість і суперечливість внутрішнього світу радянських колег (А. Bondarenko, 1999, р. 14), а Джон Беррі у передмові до всесвітньо відомого підручника з кроскультурної психології прямо зазначав, що замість химерного змішування марксизму з буддизмом і психоаналізом слід поглянути на тенденцію розвитку індивідуальної психології, що підіймається у всьому світі (Handbook of Cross-Cultural Psychology, 1997, р. xiii).

У сучасній Україні, огляду на радикальні зміни її політичного, соціально-економічного й демографічного ландшафту, проблема професійної культури і професійної самосвідомості психологів, на

How to cite: Bondarenko, A., Radetska, A. (2024). Consultative Paradigms and Methods of Modern Psychological Practice in Ukraine, *Psychological Counseling and Psychotherapy*, (22), 6-14. <https://doi.org/10.26565/2410-1249-2024-22-01> (in Ukrainian)

Як цитувати: Бондаренко А., Радецька, А., (2024). Консультативні парадигми та методи сучасної психологічної практики в Україні, *Психологічне консультування і психотерапія*, (22), 6-14. <https://doi.org/10.26565/2410-1249-2024-22-01>

© Бондаренко, А., Радецька, А., 2024; CC BY 4.0 license

плечі яких лягає величезне навантаження, викликане реаліями воєнного стану та військових дій з усіма обставинами, що випливають з них (втрата рідних і близьких, каліцтва, зруйновані оселі, переміщені особи і т. ін.) набуває не просто нового значення. Вона суто з наукової площини зміщується у площину саме культуру. Адже поза високою професійною культурою, цією найвищою ознакою істинного професіоналізму, неможливо забезпечити справжню дієву психологічну допомогу постраждалим, не вульгаризуючи її життєвим вираженням співчуття і не наражаючись на невиправдане вигорання, тим самим позбавляючи людей можливості отримати адекватну психологічну підтримку. У розвідках українських науковців останнього часу приділено чимало уваги осмисленню парадигм сучасної практики психологічного консультування у їх високих професійних зразках (Медвідь, 2016; Мушкевич & Чагарна, 2017; Джаббарова, 2020; Заборовська & Туриніна, 2021; Льченко, 2013; Кочарян, Барінова, Барінов, 2023; Нянько & Нянько, 2024; Andrushko, 2022; Оверчук, 2023; Олексенко, 2021; Шаповалова, 2017; Чудаєва & Шульдик, 2020 та ін.). Крім того, спеціальним наказом МОЗ України №1304 від 30.12.2023 "Про затвердження переліку методів психологічної допомоги населенню в умовах війни" рекомендовані офіційні, науково підтверджені методи надання психологічної допомоги в умовах війни (<http://surl.li/ypoozk>).

Між тим добре відомо, що проголошені (декларовані) та реальні способи дій можуть істотно відрізнятись. Ми добре пам'ятаємо, як нещодавно більшість практикуючих психологів зараховували себе до числа роджеріанців, згодом - до гештальт-терапевтів, а тепер презентують себе як представники позитивної психотерапії. Справа тут далеко не в психологічних проблемах представників цієї професії. Це результат і політики, яку провадить МОН України, приймаючи рішення, згідно з якими люди, що ніколи не вивчали психологію, набули право вступати у магістратуру на психологічні спеціальності. І в тому, що за наказом МОН України від 2019 року були скасовані психологічні спеціальності, що викликає асоціації з відміною спеціалізацій, скажімо, в медицині чи у фізиці. Справа і в тому, що і навчальні заклади не проти заради грошей зараховувати до лав здобувачів вищої освіти всіх, хто може заплатити за навчання.

Але, як би там не було, професіонали допомагаючих професій не можуть залишати постраждалих без кваліфікованої психологічної допомоги. Саме цим було продиктоване наше рішення провести дослідження, присвячене з'ясуванню реального стану речей щодо застосування консультативних парадигм у практиці психологічної допомоги в Україні. Метою дослідження було не просто виявлення та аналіз популярності основних консультативних парадигм, які використовуються українськими психологами, а з'ясування доречності та відповідності їх застосування щодо специфічності

завдань психологічної допомоги в сучасній соціальній ситуації.

Методи, процедура та досліджувані

Дослідження консультативних парадигм сучасної практики психологічної допомоги в Україні здійснювалося впродовж жовтня 2023 року – серпня 2024 року.

Основне завдання першого етапу полягало в розробці детальної анкети для опитування фахівців. Другий етап полягав у проведенні безпосереднього емпіричного дослідження, яке включало як кількісні, так і якісні методи збору даних. Третій етап включав аналіз зібраних даних, формулювання висновків та розробку рекомендацій. На цьому етапі використовувалися методи статистичної обробки даних. Анкетування здійснювалося шляхом розміщення відповідної гугл-форми в спеціалізованих групах на платформі Facebook, членами яких є практикуючі психологи, психотерапевти та лікарі-психіатри. Важливими критеріями для відбору груп стали їхній всеукраїнський статус та відсутність чіткої спеціалізації у певному конкретному методі надання психологічної допомоги, що забезпечило різноманітність підходів і поглядів, представлених у дослідженні. Серед обраних груп були такі як «Психологи України», «Психологи та психотерапевти», «Клінічні психологи та психотерапевти України», «Психологія. Україна/ Афіша подій», а також інші професійні спільноти, що об'єднують фахівців. Обрані групи мали характеристики, що підкріплювали їхню релевантність для дослідження. Для проведення статистичного аналізу було відібрано чотири найпопулярніші веб-сайти, які спеціалізуються на пошуку та підборі психологів. Вибір цих платформ базувався на чітких критеріях: вони повинні були бути високотаргетованими, тобто з'являтися серед перших результатів у пошукових системах за запитом «психологічна допомога, Україна» і пропонувати широкий спектр методів психологічної допомоги. Враховуючи ці критерії, для аналізу були обрані такі сайти: «Розмова» (<https://www.rozmova.me/>), «Hedepu» (<https://app.hedepu.com.ua/>), «Mysense» (<https://mysense.care/psychologists>), та «Pleso» (<https://pleso.me/>). Таким чином, емпіричну базу дослідження склали: аналіз сайтів з пошуку психологів та психотерапевтів, на яких представлено понад 1000 пропозицій консультування в різноманітних методах та он-лайн опитування, на яке відгукнулися 20 респондентів, з яких 80% — практикуючі психологи, 10% — практикуючі клінічні психологи та 10% — психотерапевти.

Результати дослідження

Результати аналізу платформ: «Розмова», «Hedepu», «Mysense» та «Pleso».

Аналіз даних, отриманих із чотирьох онлайн-платформ, засвідчив, що психодинамічний підхід є найбільш популярним серед психологічних методів, становлячи 22,7% (396 фахівців). Друге місце займає

гештальт-терапія з незначним відривом у 20,5% (359 фахівців). Таким чином, ці два підходи залишаються найбільш поширеними в практиці психологічної допомоги. Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) посідає третє місце з показником 11% (192 фахівця),

демонструючи суттєвий розрив у 12,7% порівняно з психодинамічним підходом. Інші методи, зокрема арт-терапія, травматерапія та позитивна терапія, також використовуються, однак їхня популярність залишається відносно невисокою (див. рис. 1).

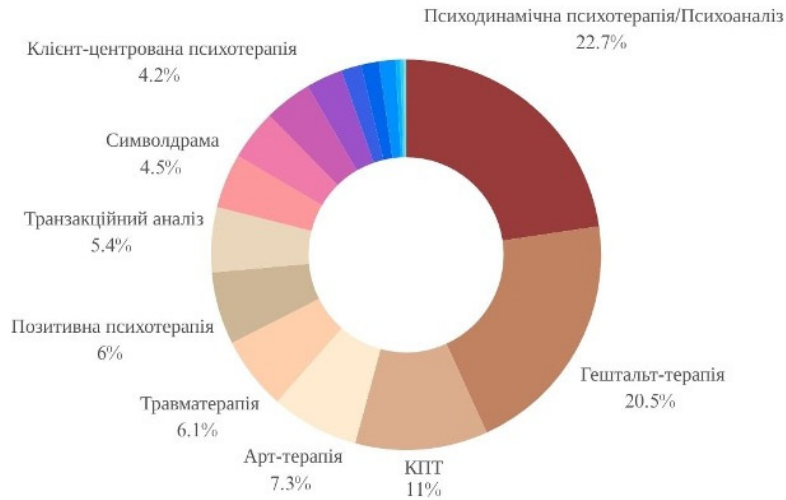

Рисунок 1. Діаграма розподілу методів психологічної допомоги на сайтах/diagram of the distribution of psychological assistance methods on websites

Результати анкетування фахівців.

Для більш детального аналізу вибору методів психологічного консультування фахівцями було проведено опитування із використанням спеціально розробленої анкети. У дослідженні взяли участь 20 фахівців. Найбільша частка респондентів (45%) має 1–2 роки досвіду надання психологічної допомоги, 30% — від 3 до 5 років, 20% — до 1 року, і 5% — понад 15 років професійного досвіду. Щодо освітнього рівня респондентів, 25% змінили свою початкову спеціальність, здобули на бакалавраті, та розпочали навчання на факультеті психології. 5% не мають психологічної освіти, завершивши педагогічну спеціальність як на першому, так і на другому освітньому рівні. У 20% найвищим здобутим рівнем

освіти на момент опитування є ступінь бакалавра психології. 5% після отримання ступеня бакалавра з психології вирішила змінити спеціальність у магістратурі та обрала напрямок "Освітні науки".

Усі респонденти (100%) надають послуги психологічного консультування. Кризову психологічну допомогу пропонують 30% фахівців, тоді як психотерапією займаються 25% з них. Психопрофілактичні заходи та групову терапію проводять 15% спеціалістів. Психологічною корекцією та групами за принципом «рівний-рівному» займаються 10% фахівців, а психологічну реабілітацію, підтримку у психологічному розвитку та психоедукацію надають 5% респондентів (див. рис. 2).

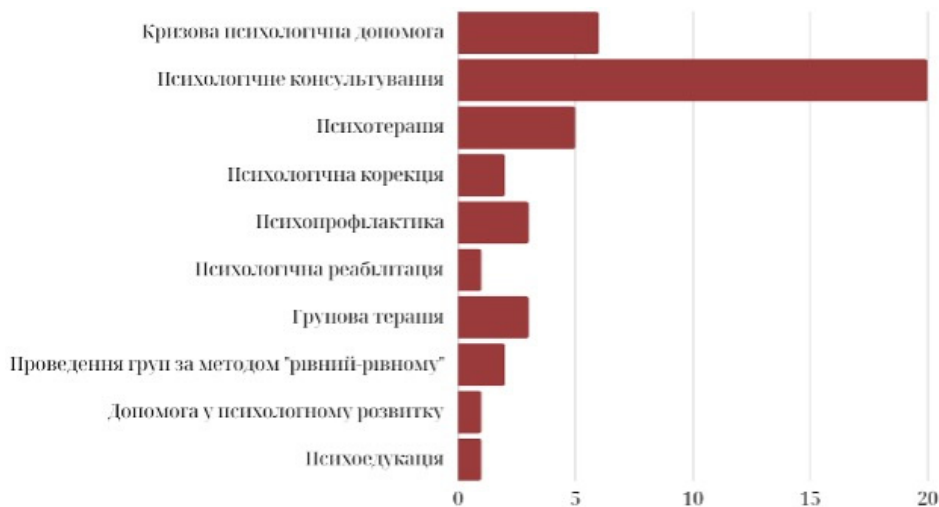

Рисунок 2. Діаграма з розподілом видів психологічної допомоги/
Diagram with the distribution of types of psychological assistance

Згідно з результатами опитування, найбільш популярним методом серед респондентів є когнітивно-поведінкова терапія (КПТ), яку обирають 22,5% респондентів. На другому місці з однаковими показниками перебувають арт-терапія та логотерапія

(по 12,5%). Водночас різниця між КПТ та цими методами є суттєвою і становить 10%. Наступними за популярністю є гештальт-терапія (10%), психодинамічний підхід (10%) та клієнт-центрована психотерапія (10%) (див. рис. 3).

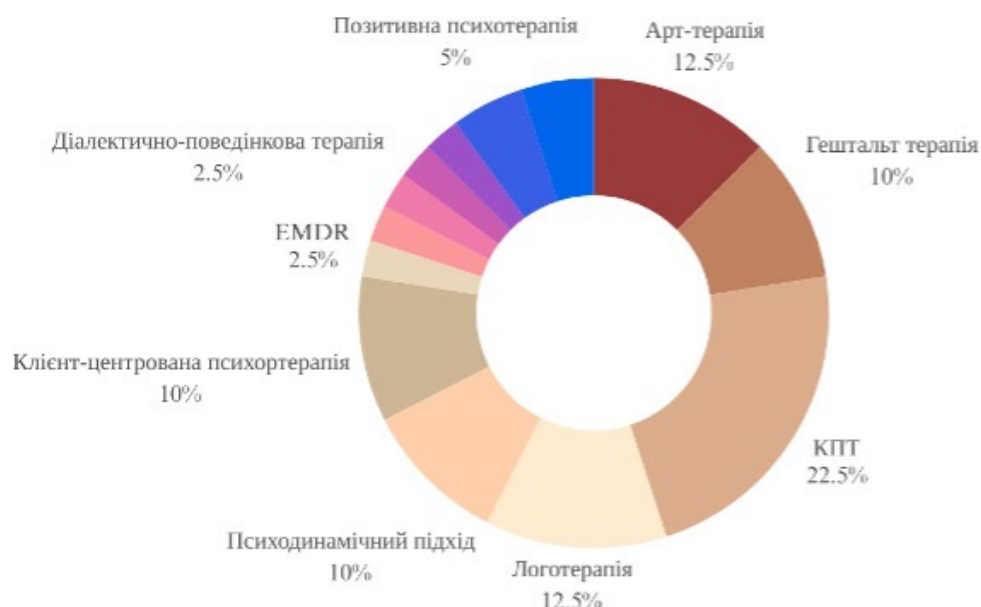

Рисунок 3. Діаграма розподілу методів за опитування/ Distribution chart of methods per survey

Ключовим критерієм вибору методу надання психологічної допомоги є його теоретичні основи, що зазначили 60% респондентів. Тип запиту клієнта впливає на вибір методів у 50% випадків. Наукова обґрунтованість методу та рекомендації колег і професійних спільнот обрали по 45%. Відгуки клієнтів

і результати їхньої терапії, а також швидкість опанування методу отримали по 35%. Додатково 20% фахівців зазначили важливість таких критеріїв, як наявність чітких протоколів та доступна вартість навчання (див. рис. 4).

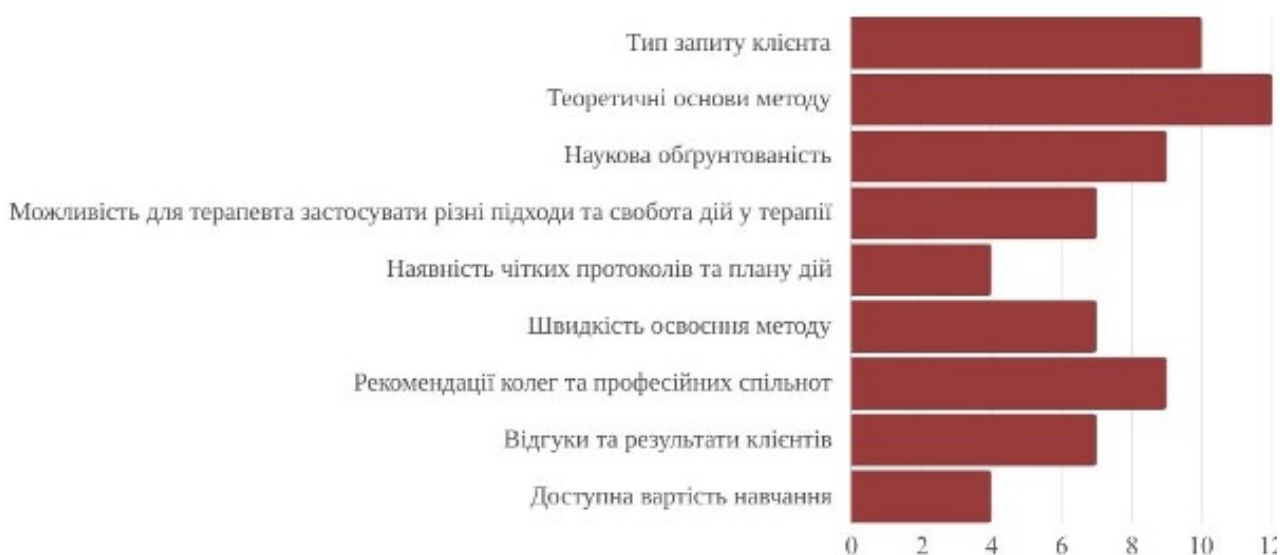

Рисунок 4. Діаграма параметрів, які вплинули на вибір методів психологічної допомоги/ Diagram of parameters that influenced the choice of psychological assistance methods

Фахівці залучають клієнтів для надання їм психологічної допомоги в різноманітні способи. Найбільш ефективним методом є особисті

рекомендації — усі респонденти (100%) відзначили цей спосіб як основний канал. На другому місці за популярністю перебувають соціальні мережі

(Instagram, Facebook, Telegram, YouTube), через які клієнтів залучають 65% спеціалістів. Платформи для пошуку психологів використовують 55% респондентів. Значно менш поширеними є звернення через державні установи (лікарні, інклюзивно-

ресурсні центри, соціальні служби тощо), де клієнтів знаходять лише 10% спеціалістів. Ще одним джерелом залучення є громадські організації, що надають безкоштовну психологічну допомогу, та через іншу професійну діяльність – по 5% (див. рис. 5).

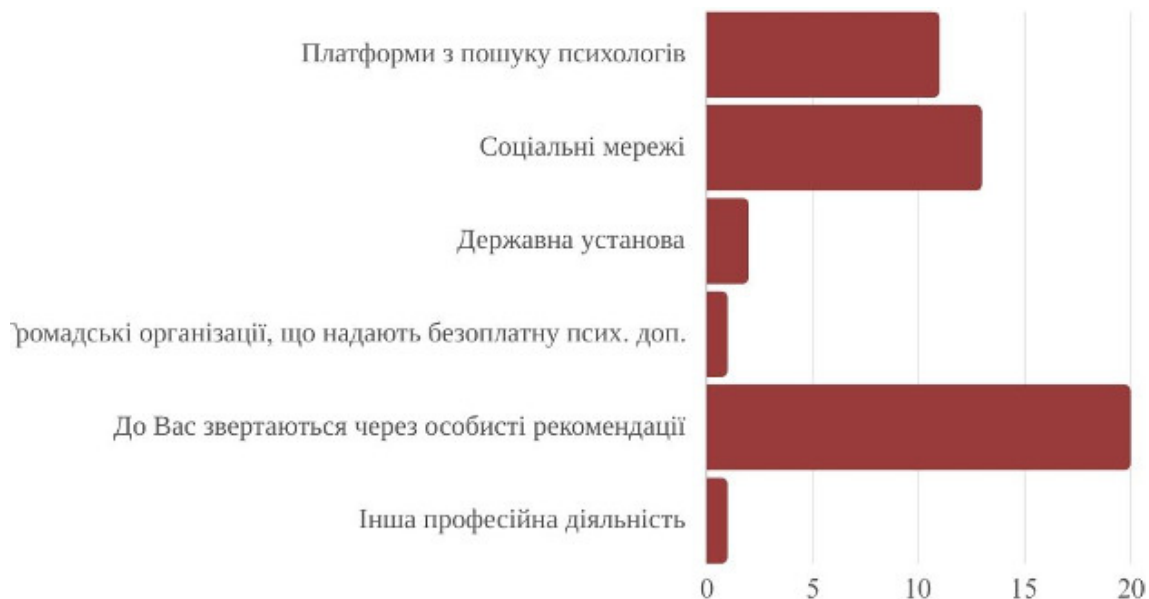

Рисунок 5. Діаграма розподілу залучення клієнтів надавачами психологічної допомоги/ Diagram of distribution of client engagement by psychological care providers

Аналіз свідчить, що 70% фахівців періодично звертаються до психіатрів та/або неврологів для консультацій, тоді як 30% не використовують таку можливість. Така практика підкреслює важливість

міждисциплінарного підходу у сфері психологічної допомоги, де взаємодія з психіатрами дозволяє вчасно виявляти та враховувати органічні або медичні фактори (див. рис. 6).

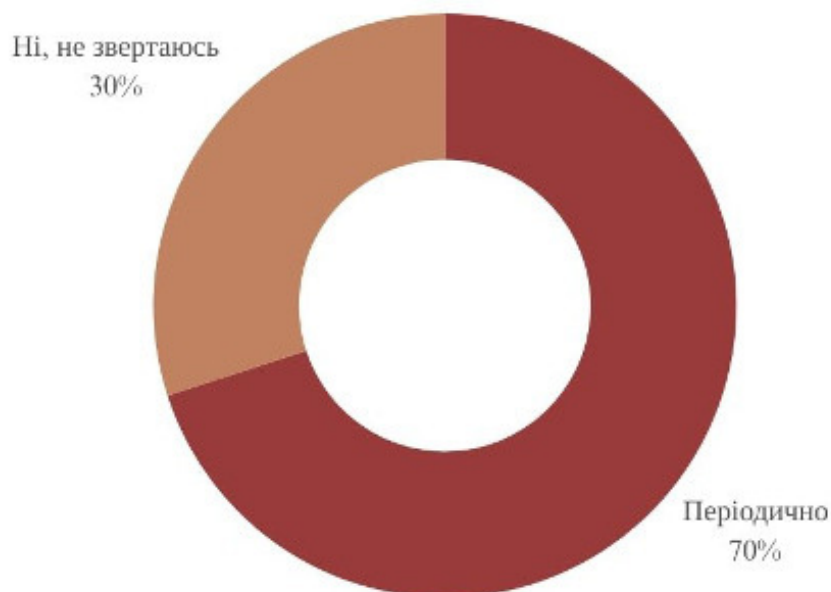

Рисунок 6. Діаграма звернення до психіатрів та/або неврологів фахівцями/ Diagram of referrals to psychiatrists and/or neurologists by specialists

Отримані дані відвідування супервізій фахівцями свідчать про різний рівень залученості до цього важливого елементу професійного розвитку. 35% респондентів періодично відвідують супервізії (щоквартально або рідше), що свідчить про

усвідомлення ними необхідності отримання зворотного зв'язку, хоча й не на регулярній основі. 25% відвідують супервізії регулярно (щомісяця або частіше), демонструючи високий рівень професійної відповідальності та залученості в процес постійного

розвитку і саморефлексії. Водночас 20% фахівців мають досвід відвідування супервізій лише 1–2 рази за весь період своєї практики, що може свідчити про обмежене розуміння значення цього інструменту для

підвищення ефективності своєї роботи. Ще 20% взагалі не беруть участь у супервізіях, що є важливим сигналом про необхідність популяризації цієї практики серед професіоналів (див. рис. 7).

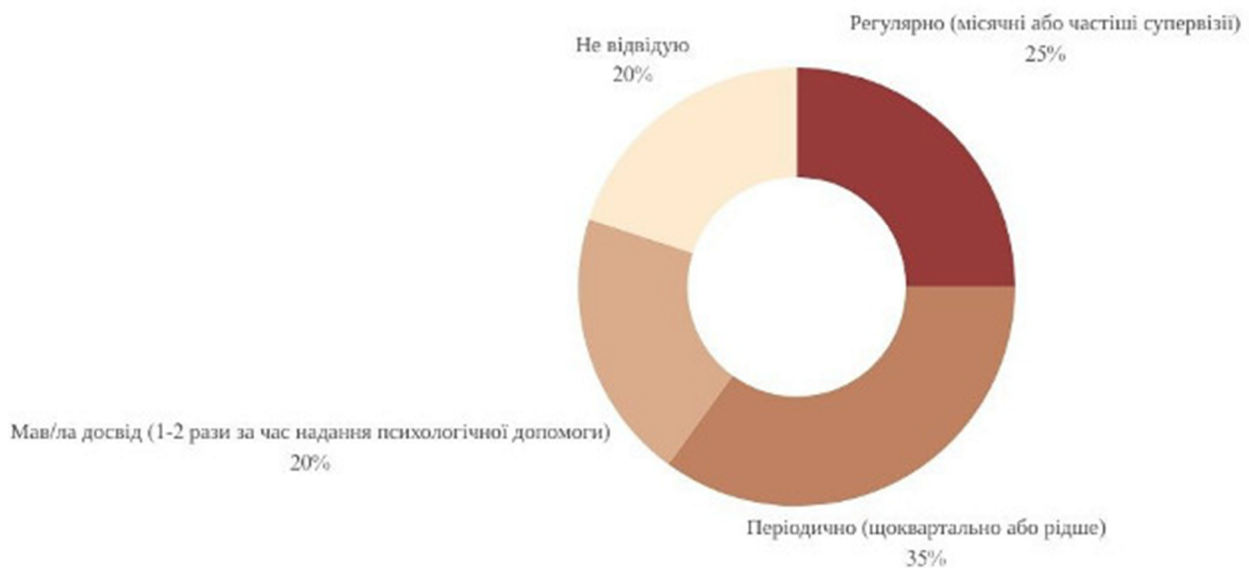

Рисунок 7. Діаграма розподілу відвідування фахівцями супервізій/
Diagram of distribution of visits by supervision specialists

Загальний аналіз форматів надання психологічної допомоги вказує на високу популярність онлайн-консультування. Зокрема, 65% фахівців надають послуги виключно в онлайн-форматі. Ще 30%

респондентів мають досвід роботи як в онлайн, так і в офлайн-форматах. Лише 5% фахівців надають психологічну допомогу виключно офлайн (див. рис. 8).

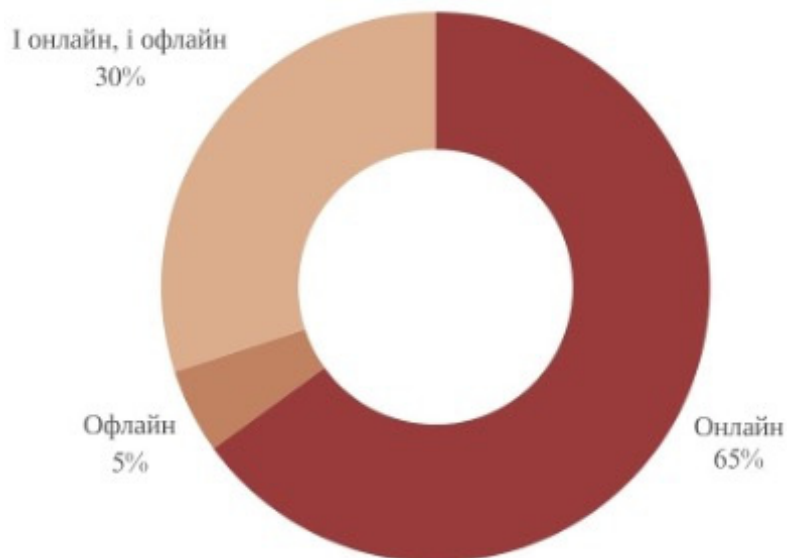

Рисунок 8. Діаграма розподілу надання психологічної допомоги онлайн/офлайн / Distribution diagram of online/offline psychological assistance provision

Результати опитування свідчать про суттєві зміни в діяльності фахівців у сфері психологічної допомоги, спричинені війною в Україні. Зокрема, 40% респондентів відзначили збільшення обсягу кризової допомоги та зростання кількості онлайн-консультацій, що свідчить про адаптацію до нових умов і зростання попиту на психологічну підтримку в кризових ситуаціях. Додатково 30% фахівців повідомили про

участь у волонтерських проєктах. Водночас, 20% респондентів зазначили, що значних змін у їхній практиці не відбулося. 10% фахівців вказали на збільшення кількості запитів, пов'язаних із тривожними розладами та процесами горювання, що є наслідком зростання психологічних травм серед населення (див. рис. 9).

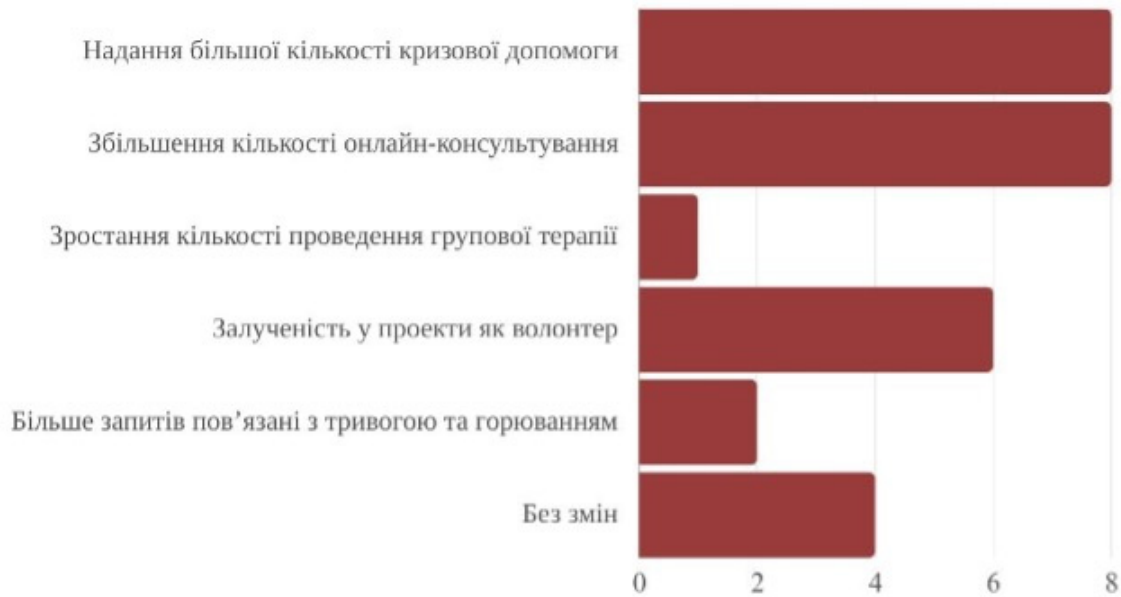

Рисунок 9. Діаграма з відображенням змін у наданні психологічної допомоги, що відбулися під час війни з 2022 року/
Diagram showing changes in the provision of psychological care that occurred during the war since 2022

Аналіз викликів, з якими стикаються фахівці у сфері психологічної допомоги, демонструє низку ключових бар'єрів. Зокрема, 65% респондентів відзначили високу вартість навчання та сертифікаційних програм, що значно ускладнює професійне зростання та підвищення кваліфікації. Високий рівень стресу, пов'язаний із професійною діяльністю, вказали 50% опитаних.

Потребу в додатковій підготовці відчувають 20% фахівців, а така ж частка респондентів (20%) наголосила на відсутності затверджених та апробованих психодіагностичних методик українською мовою, що є суттєвим бар'єром у роботі (див. рис. 10).

Рисунок 10. Діаграма з відображенням змін у наданні психологічної допомоги, що відбулися під час війни з 2022 року/
Diagram showing changes in the provision of psychological care that occurred during the war since 2022

Висновки

Проведене дослідження дозволило встановити низку важливих тенденцій, що характерні для сучасних процесів забезпечення психологічної допомоги в Україні як у сенсі парадигм, так і щодо

методів, яким віддають перевагу українські психологи. Цьому сприяло вивчення спеціалізованих груп на платформі Facebook, як от «Психологи України», «Психологи та психотерапевти», «Клінічні психологи та психотерапевти України», «Психологія.

Україна/ Афіша подій», інших професійних спільнот, що об'єднують фахівців з психологічної допомоги, а також спеціалізованих популярних сайтів таких як: «Розмова» (<https://www.rozmova.me/>), «Недепу» (<https://app.hedepu.com.ua/>), «Mysense» (<https://mysense.care/psychologists>), та «Pleso» (<https://pleso.me/>), на яких представлено понад 1000 пропозицій консультування в різноманітних підходах та методах у сукупності з аналізом 20-ти анкет від респондентів, що відгукнулися на розміщену в мережі гугл-форму спеціально розробленої анкети. Дослідження виходить за рамки простого статистичного аналізу, пропонуючи глибше розуміння еволюції психологічної практики в складних соціально-політичних умовах сучасної України, розкриваючи складну картину професійної адаптації та трансформації психологічної допомоги.

Виявилося, що архітектоніка професійних переваг у царині психологічної практики за останні роки зазнала значних змін. Для сучасних консультуючих психологів вибір парадигми та методу – не суто технічне рішення, а продуманий професійний акт, за яким стоять філософія та методологія вибору.

По-перше, слід зазначити домінування психодинамічного підходу та гештальт-терапії. На наш погляд, це відображає увагу до неусвідомлюваних конфліктів, витіснених травм та глибинних психологічних механізмів, можливо, саме захисних. Так само як виражає прагнення до холістичного погляду на особистість, фокусує на цілісності переживань в актуальному контексті подій. По-друге, когнітивно-поведінкова психотерапія, посідаючи третю позицію, демонструє прагматичний підхід до вирішення конкретних психологічних завдань. Теоретичні підстави вибору підходу та методу (60% опитаних) та орієнтація на клієнта (50%) свідчать про прагнення до наукового обґрунтування власної професійної діяльності та явно виражене тяготіння до гуманістичної парадигми.

Дослідження розкриває унікальну картину професійної еволюції українських психологів. 25% свідомо змінюють професійну траєкторію, обираючи психологію як покликання. Переважання фахівців з досвідом від одного до п'яти років свідчить про активне молоде покоління психологів. Все ширше використання онлайн-формату (65%) – не просто технологічне нововведення, а екзистенційно важливий формат консультативної комунікації в умовах, коли необхідно забезпечити доступність психологічної допомоги.

Воєнний стан та бойові дії на 40% збільшили обсяг кризової допомоги, 30% психологів долучилися до волонтерської діяльності.

Разом з цим, з'явилися і нові виклики та бар'єри. Це висока вартість навчання та сертифікації, на що поскаржилися 65% респондентів. Високий рівень професійного стресу (50% опитуваних). Політика у галузі вищої освіти, яка на чільне місце ставить фінансування закладів вищої освіти за рахунок зuboжлого населення, а не професійні критерії та вимоги відбору до майбутніх фахівців такого різновиду допомагаючих професій як психологи-практики.

Список використаних джерел/References

- Baidarova, O., Tsaryk, A. (2023). Research on burnout among providers of psychosocial assistance and support to war victims. International Center for Development and Leadership. <https://ildc.org.ua/vygorannya/>
- Bobrova, L. H. (2019). Positive psychotherapy as a method of preserving the mental health of the individual. Mental health of the individual in a crisis society: (pp. 30–34). Lviv State University of Internal Affairs. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2513/1/18_10_2019.pdf#page=30
- Vlasova, O. I. (2024). Current tasks of the theory and practice of modern training of Ukrainian psychologists. Professional training of psychologists in Ukraine: strategic tasks: materials of the All-Ukrainian round table. Collection of materials. Edited by V.G. Panka. Kyiv: UNMC of practical psychology and social work, p. 24-28.
- Dzhabbarova, L. (2020). Modern cognitive-behavioral therapy. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk*, (34), 64–65. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36366/1/Bmpyck-34.pdf#page=64>
- Zaborovska I. R., Turykina, O. L. (2021). Features of using the Gestalt therapeutic method in overcoming psychological difficulties of the client. *Suchasna medycyna, farmatsiia ta psykhoholichne zdorovia*, 2(3), 54-66.
- Kocharian O.S., Barinova N.V. (2023). Possibilities of modern client-centered and experiential psychotherapy, *Psychological Counseling and Psychotherapy*, (20), 6-13. <https://doi.org/10.26565/2410-1249-2023-20-01>
- Kuchеровska N. O. (2007). Psychosemantic structure of professional consciousness of a practicing psychologist: author's abstract of dissertation ... candidate of psychological sciences: 19.11.01 / Institute of Psychology named after G. S. Kostyuk of the Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv, 19 p.
- Medvid, Ye. (2016). Fundamentals of Depth Psychology. Mykola Gogol Nizhyn State University
- Mytrofanova S.S. (2019). Formation of professional self-awareness of future psychologists as an educational problem. *Teoriia i praktyka suchasnoi psykhologii*, 2(3), 54-58. <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.3-2.10>
- Overchuk, V. (2023). Features of the use of CPT in the treatment of patients with mental disorders. Modern aspects of the modernization of science: status, problems, development trends (p. 214–218). Vydavnycha hrupa «Naukovi perspektyvy».
- List of psychotherapy methods with proven effectiveness, Order of the Ministry of Health of Ukraine No. 2118 (2023) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text>, <https://moz.gov.ua/uk/zatverdzheno-perelik-ta-porjadok-nadannja-psihsocialnih-poslug-schodo-pitan-psihihnogo-zdorov%E2%80%99ja-%E2%80%93nakaz-moz>
- Samoilova A.H. (2000). Formation of a professional level of consciousness as a result of studying at a university. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series Psychology*. 498, 112–115.
- Synshyna V. (2019). Professional identity of future practical psychologists at the stage of study in higher education institutions Collection of scientific works "Pedagogical Sciences", 89, 163-169.
- Cherenshchykova, D. (2016). Analysis of the theoretical and methodological foundations of innovative approaches in psychotherapy: using the example of positive psychotherapy and schema therapy. *Psykhoholiiia i osobystist*, 1(2), 138–150. <https://psychpersonality.pnpu.edu.ua/article/view/162968/161978>

- Shapovalova, L. O. (2017). Conceptualization of K. Rogers' humanistic theory, centered on the person. *Humanitarnyi visnyk ZDIA*, (68), 159–166.
- Shevchenko N. F. Formation of professional consciousness of practical psychologists in the process of professional training: Monograph. – K.: Milenium, 2005. – 298 p.
- Shevchuk, I. V. (2017). Narrative Psychology and the Basics of Introduction to Narrative Practice. Collection of Scientific Papers of the Ivan Ohienko Kyiv-PNU, (37), 464–473. <https://journals.urau.ua/index.php/2227-6246/article/view/157056/156363>
- Andrushko Y. S. (2022). Theory and practice of dialectical behavioral therapy // *Insight: the psychological dimensions of society: scientific journal / editorial board*
- I. S. Popovych, O. Ye. Blynova, A. Kh. Hudimova et al. Kherson: Publishing house "Helvetica", Issue 8. p. 11-23.
- Bondarenko A. F. My Encounter with Carl Rogers: A Retrospective View from the Ukraine, *Journal of Humanistic Psychology*. 1999. 39(1). pp. 8-14.
- Bondarenko A., Kucherovska N., Fedko S., (2024). Status and Problems of Counseling Psychology in the Modern World and Ukraine, *Psykhologichne konsultuvannia i psykhoterapiia*, 21, 29-36. <https://doi.org/10.26565/2410-1249-2024-21-05>
- Handbook of Cross-Cultural Psychology (1980). 2-nd ed. Edited by John W. Berry et al. 439 p.

CONSULTATIVE PARADIGMS AND METHODS OF MODERN PSYCHOLOGICAL PRACTICE IN UKRAINE

Aleksandr Bondarenko

*Kyiv National Linguistic University,
73 Velyka Vasylkivska St., 03680, Ukraine*

Anastasiia Radetska

*Kyiv National Linguistic University,
73 Velyka Vasylkivska St., 03680, Ukraine*

The article presents the results of a study of the latest trends characteristic of modern processes of providing psychological care in Ukraine, both in terms of paradigms and methods preferred by Ukrainian psychologists. This was facilitated by the study of specialized groups on the Facebook platform, such as "Psychologists of Ukraine", "Psychologists and Psychotherapists", "Clinical Psychologists and Psychotherapists of Ukraine", "Psychology. Ukraine / Event Calendar", other professional communities that unite specialists in psychological care, as well as specialized popular sites such as: "Rozмова" (<https://www.rozмова.me/>), "Hedepy" (<https://app.hedepy.com.ua/>), "Mysense" (<https://mysense.care/psychologists>), and "Pleso" (<https://pleso.me/>), which present over 1,000 counseling offers in various approaches and methods. The study goes beyond simple statistical analysis, offering a deeper understanding of the evolution of psychological practice in the complex socio-political conditions of modern Ukraine, revealing a complex picture of professional adaptation and transformation of psychological care. The study reveals a unique picture of the professional evolution of Ukrainian psychologists. 25% consciously change their professional trajectory, choosing psychology as a vocation. The predominance of specialists with one to five years of experience indicates an active young generation of psychologists. The increasing use of the online format (65%) is not just a technological innovation, but an existentially important format of consultative communication in conditions when it is necessary to ensure the accessibility of psychological care. Martial law and hostilities increased the volume of crisis assistance by 40%, 30% of psychologists joined volunteer activities. Along with this, new challenges and barriers appeared. This is the high cost of training and certification, which 65% of respondents complained about. High level of professional stress (50% of respondents). Policy in the field of higher education, which prioritizes the financing of higher education institutions at the expense of the impoverished population, and not professional criteria and requirements for the selection of future specialists of such a variety of helping professions as practical psychologists.

Keywords: *consultative paradigm, psychological practice, method, psychological assistance, professional consciousness of a psychologist*

The article was received by the editors 5.09.2024 (Стаття надійшла до редакції 5.09.2024)

The article is recommended for printing 2.11.2024 (Стаття рекомендована до друку 2.11.2024)